

Artikkelin kirjoittaja Margit Pudas-Timonen on perehtynyt Antiikin olympialaisten historiaan. Tässä paikassa sijaitsi Olympialehdon eräs katetuista harjoituspaikoista, jossa nyrkkeilijät, painijat ja hyppylajien edustajat harjoittelivat olympialaisiin.

Olympiakisojen alkulähteillä

Ateenan kuulakilpailu teki kunniaa urheilun historialle

Teksti: Margit Pudas-Timonen
Kuvat: Mauri Timonen

O n tiistai-ilta 17. 7. 2004. Yksi koskettavimmista unelmistani on vihdoin toteutumassa, sillä huomenna olen todistamassa uutta historiaa Ateenan olympiakisojen kuulatapahtumassa.

Kyse ei ole aivan tavanomaisesta kuulakisasta, ei edes olympialaisessa mittakaavassa, sillä sen tapahtuma- paikkana on olympiahengen alkukoti Olympialehto. Sana sellaisenaan tuskin kertoo paljoakaan ensi kertaa kuultaessa, mutta sitäkin enemmän asiaan perehtyneelle.

Vaikka olympialaisen kuulakilpailun voitto on huippu-urheilijalle kovaa kilpamppaneiden haastamista ja parhaimmillaan jännitys näytelmä, muodostavat sen taustayhteydet niin historialliset kuin kulttuurilliset - tässä tapauksessa henkeäsalpaavan ja unohtumattoman kokemuksen.

Astelen turvatarkastuksen läpi juhlaivn mielin jo tuttuun Olympialehtoon, olinhan ollut täällä, 400-luvulla eKr. eläneen runoilija Pindarosin ilmaisu käyttäkseni, "Kreikan kauneimmassa paikassa", jo aiemmin kesäkuussa. Ystävälliset kisatyöntekijät tervehtivät tulijoita juhlamielellä Cladeus-joen siltaa ylittäessani. Alueella risteävät Cladeus ja Alfeus-joet tulvivat 700-luvulla niin, että koko Olympialehto täyttyi asetteittain kuutisen metriä paksuun jokilietekerrokseen. Kului yli tuhat vuotta, ennen kuin englantilainen Richard Chandler keksi Olympialehdon hiekasta vuonna 1766. Kaivaukset aloitettiin 1875 ja jatkuvat edelleenkin. Paikka voidaan jakaa kolmeen osaan, temppeelialueeseen, stadionin ja Hippodromeen, joka on edelleenkin hiekkakerroksen syvyyksissä.

Ihmiset tuntuvat olevan kovin tietämättömiä tämän muinaisen urheiluyhköön historiasta. Siksi vain pieni osa paikalla olleista noin 20 000 katsojasta tajusi, millaista historiallista hetkeä he ovat todistamassa.

Portti Olympialehdon temppeelialueelle on turvallisuussyistä suljettu. Paikka oli aikoinaan pyhää aluetta, jota ilmentävät muinaisten rakennusten jäännökset: Hera-jumalattaren temppeli, jonka edessä syytetään olympiatuli, Zeus-jumalan temppeli, Gynnasiun ja kuuluisan kuvanveistäjän Feidiaksen työpaja. Tunnen sisimmässäni muinaisen olympiahengen tunnelman. Olen samalla surullinen siitä, että yleisöä ei päästetä kulkemaan stadionille temppeelialueen läpi, jolloin he olisivat voineet nähdä, kuinka vakavasti ja perusteellisesti suhtauduttiin tuhansia vuosia sitten urheiluun. Silloinkin urheilusuorituksia pyrittiin parantamaan silloisen lääketieteen ja ravinto-opin tietämyksen sekä fyysisten harjoitteiden avulla. Olisin halunnut heidän erityisesti näkevän Gynnasiunin, jossa valmentajat ja urheilijat tekivät tiivistä yhteistyötä. Onneksi Kronos-kukkulan reunaa kiertävältä kulkureitiltä saattoi lin-tuperspektiivistä nähdä häivähdyksen muinaisesta kaupungista.

Muinaiset olympialaiset ja Ateena 2004

Stadionille saapuminen on koskettava: liput liehuivat saloisia, kisa-henkilöstö odottaa vieraitaan värikkäis-

sä asuissaan ja Enyan Orinogo River -musiikki soi taustalla luoden ajattomuuden tunteen. Musiikkivalinta sopii hyvin tilanteeseen, olihan edellisistä olympiakisoista, jotka pidettiin vuonna 393, ehtinyt kulua jo 1611 vuotta. Nuo ajat tuntuivat niin läheisiltä, että saatan kuvitella aina Espanjasta ja Turkista saakka saapuneiden 40 000 katselijan kannustamassa suosikkejaan.

Istuudun ruohikolle viereisen kivrakennelman läheisyyteen. Se on aikoinaan toiminut tuomariston ja ylimystön sekä reporttereina työskennelleiden filosofien ja oppineiden aitiona. Kentän vastakkaisella puolella on kivipaasi, joka aikoinaan oli oraakkelin istuinpaikka. Hän oli ainut nainen, joka sai olla läsnä stadionilla olympialaisten aikaan. Nyt on näiden paikkojen väliin asetettu kuularinki. Siirryn mielestäni vuoteen 776 eKr., jolloin tässä paikassa pidettiin maailman ensimmäiset olympialaiset. Tunsin ensi etuoi-keutetuksi saadessani istua juuri tässä ja nyt.

Paroni de Coubertinin ideasta alkanee modernit olympialaiset lähtivät liikkeelle periaatteesta, että osallistuminen on voittoakin tärkeämpi. Muinaisissa olympialaisissa 2800 vuotta sitten ajateltiin Zeus-kulttiin liittyen, että vain voitolla oli merkitystä.

Olen pienestä pitäen nähnyt sekä YK:n että Olympialiikkeen ainoana asioina, jossa kansakunnat vielä kohtaavat toisensa. Pian kohtaisivat myös modernit ja muinaiset olympialaiset. Juhlaivn askelin vuoden 1896 asuihin, tummaan pukuun ja luonnonvalkoisiin lierihattuihin sonustautuneet kuulatoimitsijat astelevat lehdon suunnasta stadionille. Olinui kuin Pierre de Coubertin itse olisi johtamassa heitä. Vaatetuksella, käsitöimissillä tulostauluilla ja nykyteknikan vähentämisellä minimiänsä sekä ruohikolla istumissella päästään lähemmäksi muinaisia olympialaisia.

Paroni de Coubertinin ideasta alkanee modernit olympialaiset lähtivät liikkeelle periaatteesta, että osallistuminen on voittoakin tärkeämpi. Muinaisissa olympialaisissa 2800 vuotta sitten ajateltiin Zeus-kulttiin liittyen, että vain voitolla oli merkitystä. Urheilijalla, joka voitti olympialaisissa, katsottiin olevan jumalallisia ominaisuuksia, mikä takasi myös sankarin aseman. Kakkos- ja kolmossijalle jääminen oli julkinen häpeä, joka saattoi jopa merkitä nuo-

rukaiselle hylätyksi tulemista suvussa ja muuttoa kotiseudulta.

Tasa-arvo Olympian kentällä - vihdoin!

Edessäni on avautumassa merkitävä ja liikuttava tapahtuma: nainen kilpailisi nyt ensimmäistä kertaa olympialaisten historiassa tällä kentällä. Tilanne saa minut pohdiskelemaan naisten tämänhetkistä asemaa nykymaailmassamme. Kuuluttajan äänessäkin tuntuu liikituksen aiheuttamaa äänen värähtelyä. Pian, karsintojen ensimmäisen kilpailutyönön kumahdettua maahan, olivat miehet ja naiset tasa-arvoisia tällä kentällä. Katsomo raukku suosionosoituksista. Suomen lippumme ko- hoavat taivasta kohden, ja samalla Ylen kamerat nappasivat ne kuvaan- sa pitkällä otoksella. Hetkeämme juhlistaa myös se, että Yleisradio vastaa täällä televisioinnista!

Kuulatapahtuman historiallisuutta lisää sekin, että se tulee jäämään Olympialehdon ainutkertaiseksi kilpailutapahtumaksi alueen arkeologi- sen haavoittuvuuden vuoksi. Eksoottisuutta tapahtumaan tuo esi-merkiksi tongalainen kuulantyohtaja Ana Pouhila, joka nähtäneen myös ensi vuoden Helsingin maailmanmestaruuskisoissa. Hänen valmentajansa Dragan Ivanov on tyytyväinen suojattinsa kolmessa vuodes- sa saavuttamiin tuloksiin. Anassa on mielestäni tulevan olympiavoittajan aineista. Hän istuu ruohikolla analysoiden valmentajansa kanssa kaikkien finalistien suoritukset.

Kuri ja järjestys

Kisayleisö, urheilijat, valmentajat, johtajat, lehdistö ja kaikki muutkin joutuvat istumaan ruohikolla, sillä minkäänlaisia istumia perinnettä vaalien ei ole järjestetty kunnia- vieraiden aitiota lukuun ottamatta. Hu- vittaviakin tilanteita syntyy siksi, että kenelläkään, Ylen kuvaajia lukuun ottamatta, ei ole oikeutta seis- tä. Järjestysmiehet toimivat päättä- väisesti ja oikeudenmukaisesti pal- lauttaessaan oppiniskaisia katseloi- ja, valmentajia tai lehtimiehiä ruo- tuun. Istumme kiltisti kentää kiertä- vällä rinnenurmikoilla, ja saamme melko häiriöttömästi seurata hiekkakentällä olevia kuulatapahtumia. Olympialehdon ja Kronos-kukkulan kaskaat ovat osaltaan tuomassa ter- vesiä antiikin olympialaisista, jotka tässä ympäristössä tuntuvat suurilta ja tasokkailta kilkilpailuilta.

Noussessani kisan jälkeen stadi- onin jyrkkää rinnettä ylöspäin vastaa- in astelee Ylen kuvaaja Hannu Vaara- la, joka oli yksi kuulatapahtuman pääkuvaajista liikkuvan kameransa kanssa. Olen ihailut hänen valpasta ja osaavaa työskentelyään kuularin- gin ympärillä. Raskas kamera ja työ- vaateetus tässä kuumassa stadionin kattilapohjukassa kysyy kovaa kuntoa. Samaa ihailuun saa Kari Romppainen, joka kuvasi jokaisen kuulakaaren.

Kello oli jo iitakahdeksan tuntu- massa Vaaralan kertoessa, että hei- dän kuvausryhmällään on ollut työn- täytelinen vuorokausi bussilla Atee- palaisissa, siirtymisensä kaikilla ja että pian he lähtisivät takaisin viisi tuntia kestäväille paluumatkalle. Ku- vaukset Ateenan olympiastadionilla odottavat jo seuraavana päivänä.

Suomalainen värisuora Olympian muinaisella stadionilla ainutkertaisessa kilpailussa: kannustusjoukot, Ylen kuvaaja Hannu Vaarala sekä Tepa Reinikainen pitkää työtä tavoittelemassa.

Kohtaamisia ja kommentteja

Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja Ilkka Kanerva ja IAAF:n tv- ja radiolähetystoiminnan johtaja Dr. Ernest Obeng kokeilevat Olympialehdon stadionin kivistä lähtöalustaa, jota käytettiin ensimmäisen kerran jo 776 eKr.

Koska Tepa Reinikainen oli al- lapäin karsintojen jälkeen, meinoin hänen luokseen ja sanoin iloisesti "Nähdään Pekingissä neljän vuoden kuluttua".

Kommenttini kuuli myös Ilkka Kanerva, joka oli yksi harvoista pai- kalla olleista suomalaisista. Hänkin oli harmissaan kuulafinaalin sinival- koon värien puuttumisesta, mutta suhtautui asiaan realistisesti: kun mukana on 44 maailman huippua, ei 12 joukkoon pääsy ole itsestäänsel- vyys. Sen joutui suosikkeihin kuulu- va USA:n John Godinakin toteamaan käyttäessään kaikki kolme työntöään finaaliin päästäk- seen.

Keskustelumme kääntyi pian Olympialehdon historiaan. Esitel-

Kisat ennen ja nyt

- Vain miehet osallistuivat olym- pialaisiin, nyt naiset aloittivat kuu- lakilpailun.
- Huilunsoitto rytmitti antiikin ur- heilijoita, nyt puolestaan soivat suosikkisävelmät.
- Muinaisella olympiastadionilla virtasi vesi ränneissä, nyt on pullo- tettu vesi.
- Ennen urheiltiin alasti, nykyurhei- lijilla on värikkäät asut.
- Antiikin katsojat tulivat Espanja- Turkki-aksellilla, nykykatsojat kaik- kialta maailmasta.
- Filosofit toimivat Antiikin ajan re- porttereina, nykyisin asialla ovat te- levisio ja lehdistö.
- Ennen kisattiin heinäkuun kuu- muudessa, nyt elokuun viileydes- sä.
- Ennen oli vain voitolla merkity- tä, nykyisin arvostetaan myös osal- listumista.
- Ennen urheiltiin Zeus-jumalan, mutta nykyisin kansakuntien kun- niaksi.
- Ennen kisattiin Kreikan alueella, nyt kaikkialla maapallolla.

Hannu Vaarala - yksi suomalaisen laatu-työn sankareista.

lessäni stadionin yksityiskohtia kohtasimme kansainvälisen yleisur- heiluliiton IAAF:n ohjelmatoiminnan johtajan Ernest Obengin. Kourumainen kivestä koverrettu lähtöalusta oli paikka, joka innosti heidät molemmat käärimään hihansa ja asettautumaan lähtöviivalle muinaisessa olympiahengessä.

Tanskan Olsen osoittautui myös hienoksi urheilijaksi. En koskaan ole kokenut niin jännävää ja lihaksi- kasta kämmettä kuin hänellä on! Välitin meidän suomalaisten onnit- telut pohjoismaiselle suosikillemme, joka tuurasi hienosti suomalaista kuulantyohtoa pohjoismaisella ta- solla.

Olympian kadulla kisojen jälkeen vastaan tullut samoilainen kuulant- työntäjä ihmetteli suuresti, missä olivat suomalaiset kuulamiehet. Hä- nen mieleensä oli erityisesti jäänyt Sydney olympiavoittaja Arsi Har- jun komea olemus. Toivotin hänet tervetulleeksi Helsingin maailman- mestaruuskisoihin. Hän toivoi näke- väänsä suomalaiset kuulamiehet Pe- kingin olympialaisissa 2008. Kiina on siinä mielessä ainutkertainen, että se on säilynyt yhtenäisenä valtiona Antiikin Kreikan ajasta saakka.